

УДК: 336

Пашкевич Аліна

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя (Україна)

РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Pashkevych Alina

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil (Ukraine)

THE ROLE OF ECONOMIC CONTROL IN ENSURING FINANCIAL SECURITY

Фінансова безпека є ключовим елементом стабільного функціонування будь-якого підприємства, особливо в періоди змін і загроз для економіки. В умовах нестабільного економічного середовища та швидких змін у бізнес-реаліях, де зростає конкуренція, ускладнюється законодавство та збільшується обсяг інформації, питання забезпечення фінансової безпеки стає першочерговим завданням керівництва будь-якої компанії. Саме тому економічний контроль набуває особливої актуальності, оскільки він відіграє вирішальну роль у виявленні фінансових ризиків, недоліків у роботі фінансових служб, шахрайських схем і в цілому забезпечує ефективне управління ресурсами. Економічний контроль - це сукупність взаємопов'язаних заходів, спрямованих на перевірку та оцінку господарської діяльності підприємства. Метою економічного контролю є виявлення порушень, неефективного використання ресурсів, ухилення від податків, завищення витрат, а також запобігання втратам і прийняття ефективних управлінських рішень. Він включає як внутрішній (внутрішньогосподарський), так і зовнішній (державний, аудиторський) контроль. Внутрішній контроль здійснюється безпосередньо підприємством через свої органи, підрозділи та систему управлінських інструментів, що дозволяє виявляти і коригувати порушення на ранніх етапах. Зовнішній контроль охоплює перевірки, здійснювані незалежними організаціями, державними органами чи аудиторськими компаніями, які оцінюють діяльність підприємства з погляду дотримання законодавства та відповідності вимогам фінансової звітності. Завдяки такому підходу можна забезпечити більш точну й всебічну оцінку фінансового стану підприємства і забезпечити ефективне управління ресурсами на всіх рівнях.

Основні функції економічного контролю - аналітична, інформаційна та превентивна. Аналітична функція передбачає аналіз фінансової звітності для виявлення основних тенденцій, порівняння запланованих і фактичних показників, а також оцінку ефективності роботи підрозділів підприємства. Інформаційна функція полягає в тому, щоб своєчасно передавати важливі дані керівництву для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Превентивна функція спрямована на запобігання фінансовим порушенням завдяки постійному контролю та вчасному виявленню можливих ризиків ще до того, як вони спричинять проблеми. Постійний аналіз фінансових показників дає змогу зробити діяльність підприємства більш прозорою, вчасно виявляти нераціональне використання ресурсів і уникати фінансових порушень.

На практиці економічний контроль реалізується через регулярні ревізії, аудит, управлінський облік, внутрішній фінансовий моніторинг, а також шляхом впровадження процедур внутрішнього контролю. Контрольна діяльність охоплює аналіз доходів, витрат, рентабельності, збереження майна, обґрунтованість фінансових операцій, відповідність податкового обліку до законодавчих вимог. Особливо важливим є використання автоматизованих систем фінансового моніторингу, які дають змогу оперативно виявляти нестандартні або підозрілі ситуації у русі фінансових коштів, а також ефективно керувати грошовими ресурсами, майном підприємства та його зобов'язаннями. Такі системи особливо корисні для великих підприємств, де через

складну структуру управління складно вручну відстежувати всі фінансові процеси. В умовах цифровізації економіки та широкого впровадження ІТ-технологій автоматизовані інструменти фінансового контролю допомагають зменшити вплив людського фактору, покращити точність аналізу та пришвидшити ухвалення управлінських рішень. Водночас у малому та середньому бізнесі часто використовують спрощені форми контролю - наприклад, звітність на рівні окремих підрозділів або автоматичні фінансові панелі керівника. Важливо також, що завдяки системі внутрішнього контролю підприємство може дотримуватись чинного законодавства та бухгалтерських стандартів, що напряду впливає на його фінансову стабільність. Це особливо актуально в умовах воєнного стану, економічної кризи або нестабільного валютного ринку, коли зростає ризик втрати керованості фінансовими процесами чи виникнення порушень. Воєнний стан в Україні поставив перед бізнесом надзвичайно складні та небачені раніше виклики. Підприємства стикаються з порушенням логістичних ланцюгів, дефіцитом ресурсів, нестабільністю валютного курсу, скороченням попиту та обмеженим доступом до зовнішнього фінансування. У таких обставинах значення економічного контролю зростає в рази, оскільки навіть незначні помилки чи зловживання можуть призвести до катастрофічних наслідків для фінансової стабільності підприємства. Фінансова дисципліна стає критично важливою, а контроль - необхідним інструментом для щоденного моніторингу витрат, управління ліквідністю та захисту активів. Ефективний економічний контроль дозволяє не лише запобігати втратам, а й вчасно адаптувати бізнес до змін зовнішнього середовища. Наприклад, контроль за дебіторською заборгованістю в умовах низької платоспроможності контрагентів дозволяє уникати касових розривів. Так само моніторинг витрат на енергоресурси чи транспортування допомагає скоригувати бюджети і зменшити навантаження на фінансову систему підприємства. Крім того, в умовах високої невизначеності економічний контроль є інструментом підтримки довіри з боку інвесторів, банків та міжнародних партнерів. Прозорість фінансової діяльності та дотримання внутрішніх процедур підвищують кредитоспроможність підприємства, що особливо важливо при отриманні грантів, субсидій або кредитних ліній під час відбудови економіки.

Таким чином, економічний контроль виконує не лише технічну функцію перевірки, а є невід'ємною частиною системи фінансового управління. Його грамотне застосування допомагає не просто уникати втрат, а й швидко реагувати на ризики, підтримувати стабільність і прозорість бізнесу, сприяти його розвитку. В умовах сучасних економічних змін і викликів контроль має постійно оновлюватися, враховуючи зміни в законодавстві та технологіях. Саме системний і адаптивний підхід до економічного контролю є важливою передумовою фінансової безпеки як для окремого підприємства, так і для економіки країни загалом.

Список використаних джерел:

1. Краузе О. Сучасний стан та перспективи розвитку економічного контролю в умовах діджиталізації. Розвиток соціально-економічних систем в геоекономічному просторі: колективна монографія /за ред. д.е.н., проф. С.М. Співака. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2024. 318 с. С. 49-83.
2. Державна аудиторська служба України. Офіційний сайт. URL: <https://dasu.gov.ua/>
3. Стеців, І. І. Характеристика економічного контролю на сучасному етапі його розвитку. *Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Економіка* Ужгород: Говерла, 2008. Вип. 26. С.10-14.